

Taryhda Gurbanlyk

Category: Kitapcy, Taryhy makalalar

написано kitapcy | 23 января, 2025

Taryhda Gurbanlyk TARYHYŇ SYRLY SAHYPALARYNDAN

► TARYHDA GURBANLYK

Adamzadyň taryhy öwrenilende gurbanlygyň adam ogly döräni bări bolandygyny we hemme ruhy ynançlaryň içinde bardygyny görmek bolýar. Bir zady bir zada gurban etmek däbi dünýä taryhynyň iñňän gadymy döwürlerine çenli uzaýar.

Gurbanlyk ritualy iki görnüşe bölünýär:

1. Ganly gurbanlyklar;
2. Gansyz gurbanlyklar.

Ganly gurbanlyklara adamlary we haýwanlary gurban etmek, gansyz gurbanlyklara bolsa daneli ösümlilikler we azyk önümleri giripdir. Taryhyň çuňnurlyklaryna aralaşýaň welin, gurbanlyk ritualynyň jemgyýetleriň arasynda görlüp-eşdilmedik derejede ýaýrandygyny görmek mümkün:

PIGMENLERDE gurbanlyk ösümliliklerden we haýwanlardan ybaratdy. Olaryň maksady gurban edilen ösümlige bereket inmegi we nyigmatlar üçin minnetdarlyk duýgusyny bildirmek bolupdyr.

GADYMY AMERIKA ynançlarynda bolsa adam gurbanlygy giňden ýaýrandy. Aýratynam asteklerde adam gurbanlygy iň soňky derejä çykypdy.

MAÝÝA WE INKLERDE-DE şolar ýaly gurbanlyk duş gelýär. Ir-iýmiş, gül, hindi towugy we it gurbanlyk edilen dini dabaralarda adam hem gurban edililipdir.

GADYMY GREKLERDE adamy gurban etmek däbi ýörgünlidi. Olar iň uly gurbanlygyny hudaý Zewse ederdiler. Tebigy hadysalar bolan

wagtynda hudaýlaryň göwnünden turmak üçin kesilen gurbanlyklar aristokrat maşgalalar tarapyndan saýlanardy. Olar köplenç öküz, käte doñuz gurban ederdiler.

GADYMY RIMLILER hudaýlaryň göwnünden turmak üçin olara süýt, şerap we ir-iýmiş beripdirler, şol sanda haýwanlary hem gurban edipdirler. B.e.öñ 97-nji ýylda Rimiň Yaşulular Sowetiniň gadagan etmegine çenli adam gurban etmek däbi-de bar eken.

JERMENLERDE birnäçe mukaddes haýwanlar käbir hudaýlara, at bilen garga bolsa Odin atly hudaýa gurban edilipdir. Olarda-da adam gurban etmek däbi bolupdyr.

B.e.öñ 2000-nji ýyllarda Ýewropa ýaýran KELTLERDE aýratynam ak at gurban etmek däbini "Druid" diýip at berilen ruhanylar ýerine ýetiripdir. Adam gurban etmek seýregem bolsa, bolupdyr.

SKANDINAWIÝADA tokaý hudaýyny şatlandyrmak üçin oña ýekegapanlary gurban edipdirler.

Russiýada, Çehiýada, Slowakiýada we Bolgariýada ýasaýan SLAWÝANLAR ýyldyrym, ot we asman hudaýlary üçin gurbanlyklary kesipdirler we ganlaryny daş-töwerege çyrşapdyrlar.

FINIKIÝALYLARYŇ dininde adam gurbanlygy aýratyn bir dessur bolup durýardy.

TÜRK(MEN)LERDE adam gurbanlygynyň asla bolmandygyny (gadagandygyny) gadymy hytaý çeşmeleri habar berýär.

MONGOLLARDA hökümdarlary we atalary aradan çykanda olaryň ruhlaryna adam gurban etmek däbi giňden ýaýran däp bolupdyr. Mongollarda bir hanyň ölümü köpcüklikleýin adam gurbanlygyna getirip bilipdir.

HETTLERDE hudaýlara her dürli iýmit, piwo we şerap berilipdir. Şol sanda goýun, geçi, sygyr, kämahalam adam gurban edipdirler.

WAWILONYLAR betbagtlyklaryň inmezligi üçin dürli görnüşde

gurbanlyk kesipdirler.

ASSIRIÝALYLARDA kesilen owlagyň ýa-da guzynyň adamyň günäsini arassalajakdygyna ynanypdyrlar.

ŞUMERLER gurban ediljek haýwanyň jynsyna we reňkine ähmiýet bermändirler. Olar üçin möhüm zat ganyň akdyrylmagy bolupdyr.

GADYMY MÜSÜRDE adam gurbanlygy giňden ýaýran däp bolupdyr.

OTPARAZLYGYŇ KITABY AWESTADA suw aýgyrynyň gurban edilmegi barada agzalýar.

MITRAIZMDE (gadymy eýran dini) öküz gurban etmek dessury bolupdyr.

HARRAN SABILERI köplenç horaz gurban edipdirler.

BRAHMANLAR belli bir döwürde haýwanlar bilen birlikde adam hem gurban edipdirler.

INDUIZMDE ýagşy amallaryň baş maddasynyň ilkisinde ölenler üçin gurban kesmek barada agzalýar.

HYTAÝLYLAR her pasyl çalşygynda dabara bilen gurban kesipdirler.

ÝAPON DINLERINDEN ŞINTOIZMDE hudaýlara tüwi peşgeş bermek bilen birlikde birnäge gurban kesmek adaty bolupdyr.

ORTA WE GÜNBATAR AFRIKA ýürtlarynda ýasaýan taýpalaryň arasynda adam gurban etmek däbi ýörgünli bolupdyr.

ÝEWREÝLERDE gurbanlyk iň esasy ybadatlardan biridir. Haýwan we ir-iýmişler bilen birlikde, olarda-da adam gurban etmek bolupdyr. "Töwratda" gurbanlyk barada giňişleýin maglumat berilýär.

HRİSTIANLYKDA gurbanlyk "berilen wadada durulmadyk halatlarda günä etmedik ýaly bolmak üçin Tañrynyň önünde hemme zada taýynlygyňa söz bermek" görnüşinde baha berilipdir. Olar muny

Isa pygamberiň gurbanlyga garşy bolandygy bilen delillendirmek isleýärler.

MUSULMANLARDA gurbanlyk Allatarapyn emirleri berjaý etmek, berilen naz-nygmatlara şükür etmek we garyp-gasarlara kömek etmek görnüşinde şöhlelenipdir. Munuň üçin bolsa goýun, geçi, sygyr we düýe gurban edilýär. Şeýle-de bolsa, yslamdan öň Arabystanda ýaşan sami (gadymy araplar) kowumlarynda adam gurban etmek däbi bolupdyr. Yslam dininiň gelmegini bilen beýleki jahylyyet döwrüniň däpleriniň ýatyrylyşy ýaly, bu aýylganç däbiňem soňuna çykylypdyr.

Ergun JANDAN "IŇ SOŇKY ÜC PYGAMBER",
"Sinir Ötesi" neşirýaty, Stambul-2009;
(297-300-nji sahypalar).

Terjime eden: © Has TÜRKMEN. Taryhy makalalar